

WAO-reparatie

Niemand is tevreden. De nieuwe WAO is mini noch maxi, maar ook geen gulden middenweg. De oude gevallen en de ouderen onder de toekomstige WAO-ers werden ontzien, maar toch gaat het de vakbeweging te ver en de werkgevers niet ver genoeg. Met zijn WAO-beleid regeert het kabinet tegen de samenleving in. Dat de arbeidsongeschiktheid moet worden teruggedrongen vindt iedereen, maar de vraag hoe dat moet houdt de meningen verdeeld. Ook die van politici. We zijn er dus niet vanaf. Volgend jaar, als de stembus heeft gesproken en de kamerzetels opnieuw zijn verdeeld, als het WAO-gat voor een aantal werknemers rauwe werkelijkheid is geworden, als jongere werknemers riskant werk gaan mijden tenzij dat gat wordt gedicht, als werkgevers, nolens volens en ieder op zijn eigen manier, aan die wens tegemoetkomen zodat een ratjetoe van bedrijfs-gewijze verzekeringen met een WAO-breuk de arbeidsmarkt verstoort, als de bonus/malus-wet ave-rechts blijkt te werken, de werkgelegenheid in kleine bedrijven bedreigt en een onplaatsbaar arbeidsaanbod veroorzaakt, als het beroep op de bijstand derhalve groeit en zich daar evenzeer uitvoeringsproblemen blijken voor te doen als bij de oude (en de nieuwe!) WAO, dan wordt het debat heropend.

Inmiddels botsen bonden en bedrijven over de reparatie. De vakbeweging móet. Uit instinct. Wie dat wil tegengaan probeert een kat aan zijn staart achteruit te trekken en mag een haal verwachten. Haar ideaal is een collectieve verzekering met aan het laatstverdiende loon gerelateerde uitkeringen. Dat bepaalt wat zij onder reparatie verstaat. De kosten daarvan wil ze (voor een deel) op de werkgevers verhalen die ze medeverantwoordelijk houdt voor het ontstaan van het WAO-gat. De werkgevers daarentegen zijn uit op een écht ministelsel, met een individuele aanvulling op vrijwillige basis, te betalen door de werknemers. En ze willen af van de bonus/malus-wet. Zo lijkt het bedrijfsleven de principestrijd uit te vechten, maxi of mini, waar Den Haag niet uit is gekomen.

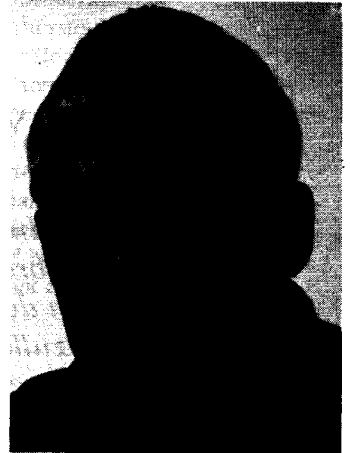
Maar in het verkeer tussen belangengroepen geven principes al evenmin de doorslag als in de politieke besluitvorming. Beider belangen zijn meer gediend met een zakelijk compromis dan met een alles of niets vanwege principes. Al was het maar omdat men morgen weer met elkaar door één deur moet zien te komen. De rolverdeling tussen de onderhandelaars is trouwens een andere dan het centrale debat doet vermoeden. Als de vakbeweging niet zo nodig moest, zouden individuele werkgevers wel beginnen te repareren. Vakbondsonderhandelaars zijn niet wars van individualisering en arbeidsvoorwaarden op maat, zij het volgens de voorkeur van werknemers en mits ze daarover op bedrijfsniveau mogen meepraten. Werkgevers zijn niet tegen elke collectieve regeling en ze zien in individualisering een instrument van personeelsbeleid, toe te passen

volgens de voorkeur van het management en zonder bemoeienis van de bonden. Er is geen simpele tegenstelling collectief/individueel, het gaat erom wie er aan de touwtjes trekt en wiens collectieve en/of individuele belangen er worden gediend.

Los daarvan hebben beide partijen de verzekeringsmarkt verkend. Ze weten dat in de grote bedrijven ook de slechte risico's tegen een gemiddelde premie verzekeraar zijn, mits het deelnemertal zo'n 60 à 80% van het personeelsbestand bedraagt, genoeg om alle werknemers te omvatten voor wie het

WAO-gat reële betekenis heeft en dus genoeg voor de bonden. Om dat aantal te halen op basis van vrijwilligheid kan een premiebijdrage van werkgevers nodig zijn, maar als ze goed onderhandelen verdienen ze dat in de rest van het cao-pakket weer terug. Met die bijdrage kopen ze ook recht van spreken, wat echt niet vanzelfsprekend is. (De bonden zouden het best allemaal in eigen hand willen houden en in de toekomst komt het misschien nog wel eens zover.) De reparatie kost meer dan er in Den Haag op de WAO werd bespaard, maar minder dan een langdurig arbeidsconflict. De afloop is voorspelbaar. Men komt er het eerste uit waar het allemaal wat overzichtelijk is. En dan volgen vroeger of later en na meer of minder heisa over premiedifferentiatie en premieverdeling de bedrijfstakken met kleine bedrijven en een scheve risicoverdeling. Deze gedecentraliseerde aanpak levert onvermijdelijk een verzekeringsbreuk op en de reparatie daarvan vormt het collectieve sluitstuk van het proces.

Is dan alle politieke pijn over de WAO sinds 1991 voor niets geleden? Dat staat niet vast. Beslissend is of werkgevers en vakbeweging de verantwoordelijkheid voor de verdere ontwikkeling kunnen waarmaken die ze al reparerende nemen. Daarvoor is meer nodig dan een reparatie en iets anders dan een ministelsel, namelijk een gezamenlijke aanpak van verzuimpreventie en reïntegratie. Dat ontslaat de overheid niet van haar eigen verantwoordelijkheid. Zonder consequent volgehouden jaarlijkse verkleining van de wig blijft elke integratie-inspanning dweilen met de kraan open en leidt het begrip gangbare arbeid van de nieuwe WAO tot een neerwaartse mobiliteit op de arbeidsmarkt. Ook zou de overheid moeten erkennen dat de bonus/malus een miskleun is geweest. Ten slotte moeten we hopen dat de reparatie geen blijvende schade oplevert voor de arbeidsverhoudingen. Want de kwaliteit dáárvan bepaalt meer dan een keuze tussen mini of maxi of de verzorgingsstaat en beschaafd en concurrerend zal zijn.

P.J. Vos